

REGIONALNA EKONOMIJA

5. REGIONALNA POLITIKA EU (drugi dio)

Sadržaj prezentacije

1. Institucionalni okvir za regionalnu politiku u EU
2. Programi Unije
3. Finansijska perspektiva 2014-2020
4. Instrumenti kohezivne politike 2014-2020: FONDOVI
5. Klasifikacija regiona EU
6. Razlike u nivou razvijenosti regiona
7. Izazovi regionalne politike EU u narednom periodu

1. Institucionalni okvir REGIONALNE POLITIKE u EU

- **EVROPSKA KOMISIJA** – ključna uloga, odobrava Operativne programe, monitoring, strateške izvještaje, evaluaciju, reviziju
- - **GD za regionalnu politiku** (ERDF, KF, dio IPA)
- - **GD za zapošljavanje, socijalnu politku i inkluziju** (ESF, European Globalisation Adjustment Fund-EGF,)
- **DG AGRI – direktorat za poljoprivredu i ruralni razvoj**
- **SAVJET MINISTARA** – donosi najvažnije odluke, suodlučivanje sa EP oko budžeta EU
- **EVROPSKI SAVJET** – političke smjernice
- **EVROPSKI PARLAMENT** – dostavlja i svoje mišljenje na predlog EK o inicijativama Unije
- Komitet regiona (osnovan 1992)
- **Savjet opština i regiona Evrope (Ženeva, 1984)**
- **Skupština evropskih regiona (Strazbur, 1985)**
- **DRŽAVE ČLANICE** vode i usklađuju svoje EKONOMSKE POLITIKE na način da ostvare zajednički postavljene ciljeve EST kohezije (regionalne politike)

Institucionalni okvir regionalne politike EU

– Evropska komisija

- **EVROPSKA KOMISIJA** – svake tri godine podnosi EP, Savjetu i Ek-soc komitetu i Komitetu regiona – **Izvještaj o napretku (Cohesion report)**
- Fondovima za finansiranje i sprovođenje Regionalne politike upravljaju njeni Generalni direktorati
- 1. **GENERALNI DIREKTORAT ZA REGIONALNU POLITIKU** (NADLEŽAN ZA - ERDF; KF; dio IPA; Fond za solidarnost)
- 2. **GENERALNI DIREKTORAT ZA ZAPOŠLJAVANJE , SOCIJALNU POLITIKU I INKLUZIJU** (NADLEŽAN ZA - ESF, Evropski fond za prilagođavanje globalizaciji – EGF o dr.)
- 3. **GENERALNI DIREKTORAT ZA POLITIKU SUSJEDSTVA I PREGOVORE O PROŠIRENJU** – opšta koordinacije i koordinacija pristupnih pregovora, **IPA II**;
- 4. Važan je i **GENERALNI DIREKTORAT ZA POLJOPRIVREDU I RURALNI RAZVOJ** – CAP, ribarstvo;

Evropski savjet, EP i Savjet –
donošenje propisa, usvajanje odluka,
budžet, prihvatanje izvještaja

**Predstavljanje regionalnih i lokalnih
interesa na nivou EU:**

1. Savjet opština i regiona Evrope (od 1951,
osnovan u Ženevi, obuhvata preko 100.000 lokalnih i regionalnih vlasti iz 29 država
članica CoE)

2. Skupština evropskih regiona (1985, Strazbur,
preko 300 evropskih regiona, koji zajedno politički nastupaju pred EU institucijama)

3. Komitet regiona (osnovan UEU, 1992, čine ga predstavnici
lokalnih i regionalnih vlasti, Brisel, svaka MS ima od 5 do 24 člana, savjetodavno tijelo
Komisiji, konsultuje se u procesu donošenja svih odluka u vezi sa regionalnom
politikom EU, nakon Lisabona)

Član 175 UFEU

- **Ekonomsku, socijalnu i teritorijalnu koheziju** Unija podržava aktivnostima koje vodi posredstvom strukturnih fondova (Evropski fond za usmjeravanje i garancije u poljoprivredi, Odsjek za usmjeravanje; Evropski socijalni fond; Evropski fond za regionalni razvoj), Evropske investicione banke (EIB, EBRD) i drugih postojećih finansijskih instrumenata

2. PROGRAMI UNIJE

- aktivnosti koje usvaja EU da bi podržala i podstakla saradnju između država članica u različitim oblastima, koje su povezane sa politikama EU
- **Države kandidati i potencijalni kandidati mogu učestvovati u ovim programima**, što podrazumijeva **finansijsko učešće država nečlanica** u budžetu EU kao uslov pristupanja programima (***Entry ticket***).
- CG potpisala poseban Protokol o pristupanju programima Unije u okviru SSP

Crna Gora, programi Unije 2007-13

1. **Okvirni program za konkurentnost i inovativnost 2007-2013**, *Competitiveness & Innovation Framework Programme*. **CIP –otvoren za CG**
2. **Sedmi okvirni program za istraživanje FP7 - otvoren za CG**
3. **Mladi u akciji (Youth in Action)** – podrška evropskom građanstvu i solidarnosti među mladima od 13 do 30 godina; - **otvoren za CG**
4. **Program za cjeloživotno učenje LLP (Comenius, Erasmus, Leonardo Da Vinci, Grundtvig)** – **otvoren za CG**
5. **Finansijski instrument za životnu sredinu (Financial Instrument for the Environment LIFE+)**
6. **Program napredak (Progress)** – dopuna ESF, smanjenje nezaposlenosti, borba protiv siromaštva i diskriminacije
7. **Program aktivnosti Unije u oblasti potrošačke politike 2007-2013 – zaštita zdravlja, sigurnost potrošača**
8. **Kultura 2007 (Culture 2007)** - jačanje zajedničkog evropskog kulturnog prostora kroz razvijanje saradnje između stvaralaca, radnika i institucija u oblasti kulture
9. **Evropa za građane (The Europe for citizens)** – da premosti jaz između građana i institucija EU, za aktivno evropsko građanstvo; za civilno društvo;
10. **Mediji 2007 (Media 2007)** ; - **Potrošačka politika;**
11. **Carine 2013** - koordinacija rada carinskih službi
12. **Fiscalis 2013** – poreska politika
13. **Marco Polo II** – saobraćaj i transevropske mreže, uključujući i tzv. "morske autoceste" (*motorways of the sea action*)

<p>2014-2020</p> 	<ul style="list-style-type: none"> • Erasmus+ - Erasmus+ je novi program za obrazovanje, mlade i sport, koji će promovirati mogućnosti učenja za pojedince u Evropskoj uniji i izvan nje, saradnju između obrazovnih ustanova, organizacija mladih, lokalnih i regionalnih vlasti, kao i podršku u procesu reformi politika u zemljama članicama i saradnju sa zemljama koje nisu dio EU.
	<ul style="list-style-type: none"> • Cosme - Program za konkurentnost malih i srednjih preduzeća - COSME, ima za cilj jačanje konkurentnosti i održivosti preduzeća Evropske unije, podsticanje preduzetničke kulture i rasta malih i srednjih preduzeća.
	<ul style="list-style-type: none"> • Horizont 2020 - Horizont 2020 će doprinijeti ostvarivanju ključnih ciljeva Evropske unije vezanih za istraživanje, tehnološki razvoj i inovacije i sprovođenju strategije Evropa 2020, kao i podržati stvaranje Evropskog istraživačkog prostora.
<p>CUSTOM 2020</p> 	<ul style="list-style-type: none"> • Carine 2020 - Program Carine 2020 će podržavati saradnju između tijela nadležnih za carinska pitanja u Evropskoj uniji i olakšati umrežavanje, zajedničke aktivnosti i jačanje kapaciteta institucija, a u isto vrijeme će podržati razvoj informatičke infrastrukture kako bi se omogućio razvoj elektronske carine.
	<ul style="list-style-type: none"> • Kreativna Evropa - Kreativna Evropa je novi program EU koji pruža podršku evrops • koj kinematografiji, kao i kulturnom i kreativnom sektoru.
	<ul style="list-style-type: none"> • Evropa za građane - Cilj ovog programa je da se Evropa približi i svojim građanima i da im se omogući veće učešće u procesu odlučivanja i kreiranja evropskih politika, kroz transnacionalne razmjene i aktivnosti saradnje s organizacijama iz različitih zemalja.
	<ul style="list-style-type: none"> • Evropski program za zapošljavanje i socijalne inovacije (EaSI) - evropski program za zapošljavanje i socijalne inovacije podržaće razvoj inovativnih mjera socijalne politike i zapošljavanja (PROGRESS), promovisanje mobilnosti radne snage (EURES), olakšavanje pristupa mikrokreditima i podsticanje socijalnog preduzetništva.
	<ul style="list-style-type: none"> • Fiskalis 2020 - rogramom Fiskalis 2020 se želi obezbijediti razvoj pouzdanog i funkcionalnog poreskog sistema na unutrašnjem tržištu EU, jačanjem saradnje između država koje učestvuju, njihovih administracija i službenika

3. FINANSIJSKA PERSPEKTIVA : MFF 2014-2020

KLJUČNI PRIORITETI:

- 1. Ostvarivanje razvojne strategije Evropa 2020 - pametan, održiv i inkluzivan rast i razvoj** (ciljevi iz strategije razvoja Evropa 2020.) nalazi ključno mjesto i u VIšegodišnjoj budžetskoj perspektivi, odnosno Višegodišnjem finansijskom okviru EU za 2014-2020 (MFF 2014-2020), tj. povećanje izdvajanja za istraživanje i inovacije, obrazovanje i razvoj malih i srednjih preduzeća. Zatim ide i rast srestava za infrastrukturu radi boljeg povezivanja na jedinstvenom tržištu.
- 2. Jačanje bezbjednosti i stabilnosti u susjedstvu EU**
- 3. Jačanje univerzalnog prisustva EU u svijetu**

MFF - Multianual Finacial Framework

MFF 2014-2020 – Koncentracija na ciljeve Razvojne strategije Evropa 2020

<i>(EUR million - 2011 prices)</i>	MFF 2014-2020		MFF 2007-2013		Poređenje bn EUR
COMMITMENT APPROPRIATIONS / PREUZETE OBAVEZE	2014-2020	%	Total 2007- 2013		
1. PAMETNI I INKLUZIVNI RAST	450.763	47,0%	446.310	44,9%	4,5
1a. Konkurentnost za rast i zaposlenost	125.614	13,1%	91.495	9,2%	34,1
1.b. EST kohezija	325.149	33,9%	354.815	35,7%	-29,7
2. ODRŽIVI RAST: PRIRODNI RESURSI	373.179	38,9%	420.682	42,3%	-47,5
od čega: tržišna politika i direktna plaćanja	277.851	28,9%	330.085	33,2%	-52,2
3. BEZBJEDNOST I GRAĐANSTVO	15.686	1,6%	12.366	1,2%	3,3
4. GLOBALNA EVROPA	58.704	6,1%	56.815	5,7%	1,9
5. ADMINISTRACIJA	61.629	6,4%	57.082	5,7%	4,5
od čega: Adm. Troškovi institucija	49.798	5,2%			
6. Kompenzacije	27	0,0%	921		
UKUPNO PREUZETE OBAVEZE	959.988	100%	994.176	100%	-34,2
% od bruto nac.dohotka	1,00%				

UKUPNO RASPOLOŽIVA PLAĆANJA	908400
% od bruto nac.dohotka	0,95%
Margina	0,28%
Max sopstveni resursi kao % BND	1,23%

EU MFF prvi put je
manji u odnosu na
prethodni!

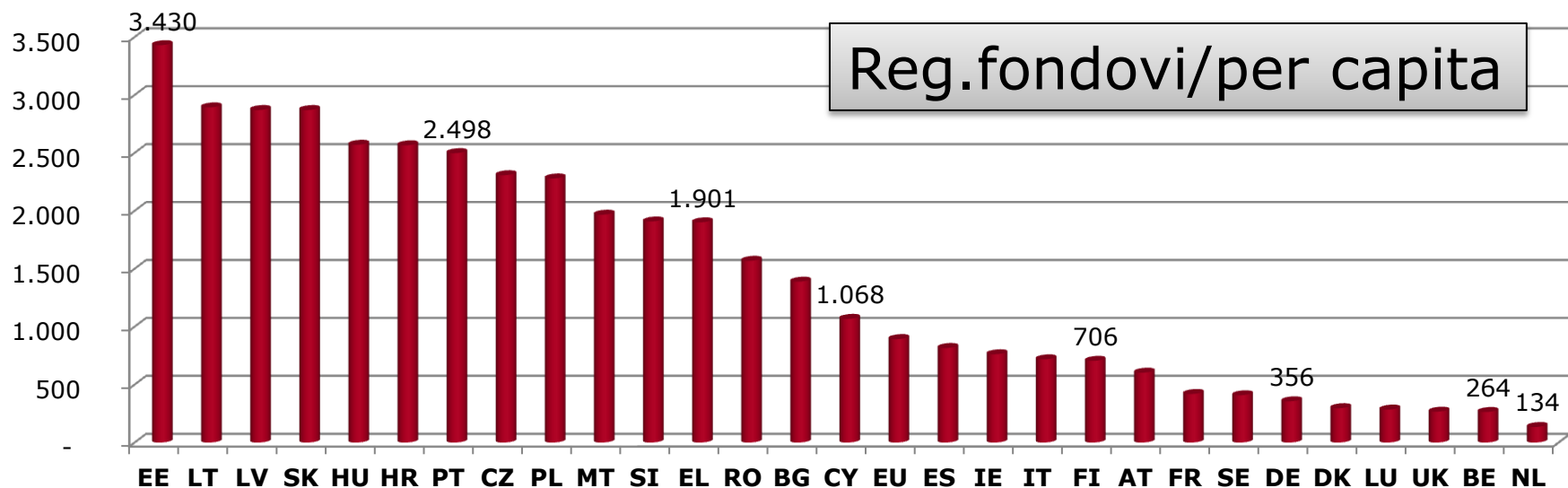
Tangible benefits of cohesion policy in 2007-2013

- 594 000 jobs created – at least 262 000 in SMEs
- 77 800 start-up companies supported
- 2 700 KM of new or reconstructed railways
- 25 800 KM of new or reconstructed roads
- Broadband access for 5 million citizens
- Access to clean drinking water for 3.2 million citizens
- ESF: 15 million participants per year
- 940 financial instruments in 25 Member States rising EUR 12.6 billion € OP funding (including EUR 8.36 billion structural Funds) for equity, loans and guarantees

12 najvažnijih činjenica o Višegodišnjoj finansijskoj perspektivi - MFF 2014-2020

- 1. EU budžet pomaže građanima EU koji traže posao (Youth Employment Initiative, ESF; ERDF)**
- 2. Više od 4 mil ljudi će moći studirati u inostranstvu (Erasmus +)**
- 3. Više EU fondova za podršku kulturi (Creative Europe)**
- 4. Naučnici premošćavaju gep između istraživanja i tržišta (Horizon 2020)**
- 5. Podrška i ohrabrivanje preduzetničke kulture (COSME)**
- 6. Bolje povezana Evropa (Connected Europe Facility, transport, energy, telecommunications)**
- 7. Finansijski instrumenti sa ciljem umanjenja specifičnih manjkavosti tržišta (kredit, garancije, imovina i drugi instrumenti podjele rizika, EIB, EIF, i banke, SME inicijative, Bond initiative..)**
- 8. Činimo Evropu čistijom i konkurentnijom ekonomijom (Bar 20% ukupnog budžeta ide na projekte i politike koji su povezani sa klimatskim promjenama)**
- 9. Ide se u susret potrebama korisnika u poljoprivredi (70% trošenja u fondovima za poljoprivredu Evrope danas dolazi iz Zajedničke poljoprivredne politike EU)**
- 10. Jednostavnija pravila za korišćenje EU fondova 2014-2020**
- 11. Otvorena i sigurnija Evropa za Evropljane**
- 12. Pomoć najsiromašnijima u svijetu**

Fondovi regionalne politike EU 2014-2020, raspodjela po DČ - 456.296,1 mil €

VIŠEGODIŠNJI FINANSIJSKI OKVIR 2014-2020

MFF 2014 – 2020 - u mlrd. € , cijene 2011	Total 2014-2020	%
1. PAMETNI I INKLUZIVNI RAZVOJ	450,763	47%
1a. Konkurentnost za rast i zaposlenost (Programi Unije..)	125,614,0	13%
1b. Kohezija za rast i zaposlenost (ERDF, ESF, KF..)	325,149	34%
2. ODRZIVI RAZVOJ: PRIRODNI RESURSI	373,179	39%
CAP I stub - direktna placanja	277,851	
CAP II stub – ruralni razvoj	84,936	
3. BEZBJEDNOST I GRADJANSTVO	15,686	2%
4. GLOBALNA EVROPA (BILA 49,4 MLRD € ILI 5,7%)	58,704	6%
Od čega IPA (bila 11,4 mil €)	14,11	
5. ADMINISTRACIJA	61,629	6%
- troškovi institucija	49,798	5%
PREUZETE OBAVEZE (1% GNI)	959,988	100%
SREDSTVA ZA ISPLATE (0,95 GNI)	908,400	

Povećana su i ukupna sredstva za IPA, pa se očekuje njihov veći godišnji nivo od IPA 2014 programske godine

Višegodišnji i finansijski okvir EU 2014-2020. (u mil. €) MFF 2014-2020 (Evropski savjet, 8. Februar 2013)	2011 /stalne cijene/	% ukupnog budžeta
I. PAMETNI I INKLUZIVNI RAZVOJ	450.763	47%
1a. Konkurentnost za rast i zaposlenost, + Connecting Europe Facility		
1a. KONKURENTNOST ZA RAST I ZAPOSLENOST, od čega:	125.614	13%
PROGRAMI UNIJE: Za Evropa 2020 ciljeve /R&D, nauka, inovacije, / Zajednički strateski okvir za istraživanje i inovacije; Horizon 2020, Erasmus for all...	111.961	
3 velika infrastrukturna projekta - GALILEO, ITER, GMES	12.793	
Nuklearna bezbjednost (nuklearne elektrane u SK,LT,BG)	860	
Instrument za povezivanje Evrope /Connecting Europe Facility, CEF	29.300	
Transport (10.000 mil. From CF)	23.174	
Energetika	5.126	
Digitalne mreže /telekomunikacije /	1.000	
1b. KOHEZIJA ZA RAST I ZAPOSLENOST	325.149	34%
Fondovi: ERDF, ESF, Kohezioni fond/CF - za "Investment for growth and jobs"(investicije za rast i zapošljavanje)	313.197	
Za manje razvijene regione/manje od 75%/ prosječnog EU GDP/pc*	164.279	
Za regione u tranziciji /75-90% EU GDP/pc	31.677	
Za razvijene regione	49.492	
Kohezioni fond/ manje od 90% EU GDP/pc; iz KF prema državama može biti max 2,35% BDP-a, EU kofinansira od 85% do 50% vrijednosti projekta	66.362	
Za najudaljenije i sjeverne, rijetko naseljene regione	1.387	
IZ ESF za najmanje razvijene regione	2.500	
ESF/ Inicijativa za zapošljavanje mladih "Youth Employment Initiative"	6.000	
ERDF za "evropsku teritorijalnu saradnju"	8.948	
Prekogranična saradnja(NUTS 3)	6.627	
Transnacionalna saradnja (NUTS 2)	1.822	
Međuregionalna saradnja (cijela EU)	500	

2. ODRZIVI RAZVOJ: ZAŠTITA I UPRAVLJANJE PRIRIODNIM RESURSIMA	373.179	39%
Poljoprivreda, ruralni razvoj, ribarstvo i finansijski instrumenti za ekologiju i klimatsku akciju		
CAP Stub I - DIREKTNA PLACANJA – direktna podrška farmerima i finansijsko- tržišnim mjerama iz budžeta EU (nivo direktnih plaćanja, izraženo u tekućim cijenama, smanjiće se tokom perioda) .	277.851	
Sve zemlje članice koje imaju nivo direktnih plaćanja po hektaru ispod 90% prosjeka EU, smanjiće tu razliku za trećinu tj. za iznos između njihovog sadašnjeg nivoa direktnih plaćanja i 90% EU prosjeka, tokom sledećeg perioda. Međutim, sve zemlje članice moraju zadržati nivo od najmanje 196 EUR po hektaru u sadašnjim cijenama, do 2020. Ovu konvergenciju će finansirati sve zemlje članice koje imaju nivo direktnih plaćanja iznad EU prosjeka, proporcionalno razlici u odnosu na taj prosjek. Ovaj proces će se implementirati progresivno tokom 6 godina, od finansijske 2015. do 2020. godine.		
CAP Stub II - RURALNI RAZVOJ – politika ruralnog razvoja – specifična ekološka javna dobra, poboljšanje konkurentnosti sektora poljoprivrede i šumarstva kroz promociju diversifikacije ekonomskih aktivnosti i kvaliteta života u ruralnim područjima, uključujući regione sa specifičnim problemima (kofinansiranje od strane zemlje članice)/ EAFRD , evropski fond za poljoprivredu i ruralni razvoj, učešće u projektima od 53% do 100%	84.936	
Dodatna alokacija za stub II za neke zemlje članice /kofinansiranje MS max 100%		
AT (700 mil), FR (1000), IE(100), IT (1 500),LU (20), MT (32), LT (100), LV (67), EE (50), SW (150), PT (500), CY (7), ES (500), BE (80), SI (150) and FI (600)	5.556	
PROGRAMI UNIJE: Zajednička politika ribarstva, Integrisana morska politika/kroz evropski morski i fond za ribarstvo (EMFF), Program za ekološku i klimatsku akciju (LIFE+), CFP Rezerve za krize u poljoprivrednom sektoru	2.800	

3. BEZBJEDNOST I DRZAVLJANSTVO	15.686	2%
Azil i politika migracija, spoljne granice, unutrašnja sigurnost, sudska saradnja,, kultura, jezički diverzitet, kreativni sektor: javno zdravlje, zaštita potrošača		
4. GLOBALNA EVROPA	58.704	6%
Spoljna politika – Globalni izazovi, razvojna saradnja, Susjedski program, politika proširenja, jačanje evropske solidarnosti nakon prirodnih ili nesreća koje su posljedica ljudske greške, jačanje prevencije kriza i posredovanje, borba protiv klimatskih promjena		
0.7% od GNI za službenu razvojnu pomoć do 2015 (za UN MDGs - Milenijumski razvojni ciljevi UN za borbu protiv siromastva)		
5. ADMINISTRACIJA	61.629	6%
od čega: administrativni troškovi institucija, izuzimajući penzije i evropske škole	49.798	
6. KOMPENZACIJE	27	
Ukupno preuzete obaveze /Total commitment appropriations (1% of EU GNI)	959.988	100%
Ukupno raspoloživo za plaćanje / Total payment appropriations (0,95% of EU GNI)	908.400	
Horizontalna pitanja: izvan okvira MFF (za vanredne okolnosti)		
Rezerve za hitne pomoći (hitna pomoć trećim zemljama)	1.960	
Evropski fond globalnog prilagođavanja	1.050	
EU fond solidarnosti	3.500	
Fleksibilni instrument (nepredviđeni troškovi)	3.300	
EDF, evropski fond za razvoj (pomoć EU ACP ¹ zemljama)	26.984	
Ukupno van MFF (0,04% of GNI)	36.794	
SVEGA MFF + IZVAN MFF (1,04% of GNI²)	996.782	

GNI – Gross National Income, Bruto nacionalni dohodak

ACP – zemlje Afrike, Kariba i Pacifika

Ključne promjene u MFF 2014-2020

- **kohezijska politika** treba da ostane važan element u novom MFF;
- **koncentracija na prioritete Razvojne strategije Evropa 2020**, fokus na manjem broju tematskih prioriteta (strateško programiranje);
- **redefinisanje kriterijuma za odobravanje projekata** (rast performansi i uslovljenosti, uključujući *ex-ante* uslovljenost);
- **podrška integrisanom programiranju i upravljanju** – jačanje veza između kohezijske politike i makroekonomskih indikatora i koordinacije ekonomskih politika kroz model „evropskog upravljanja“, i uz uvođenje dodatnog uslovljavanja država članica (*conditionality*);
- podrška može biti i do 10% veća za neku državu članicu koja će primiti pomoć kroz **Evropski stabilizacioni mehanizam** (prezadužene zemlje),
- fokusiranje na rezultate, monitoring progresu prema dogovorenim ciljevima, evaluacija;
- osnaživanje **teritorijalne kohezije**;
- povećana upotreba **finansijskih instrumenata**;
- **pojednostavljenje procedura** realizacije programa

Evropa 2020

1. Podići **stopu zaposlenosti** stanovništva od 20 do 64 godine sa 69% na 75%, prije svega većim učešćem mladih ljudi, starijih radnika i nekvalifikovanih radnika i putem bolje integracije legalnih migranata[1].
 2. Povećati procenat BDP-a koji se izdvaja za **istraživanje i razvoj** sa 1,9 na 3%[2].
 3. Ostvariti klimatsko-energetski cilj - „**20/20/20**“, što znači 20% smanjenja emisije gasova koji izazivaju efekat staklene bašte u odnosu na 1990. godinu, 20% povećanja udjela obnovljivih izvora energije u finalnoj potrošnji i 20% povećanja energetske efikasnosti.
 4. Smanjiti stopu **ranog napuštanja škole** na ispod 10% sa trenutnih 14%[3], uz istovremeno povećanje procenta stanovništva starosti između 30-34 godine sa završenim visokoškolskim obrazovanjem sa 31% na 40%[4].
 5. Smanjiti broj ljudi koji žive ispod **linije siromaštva** za 25%, što će značiti da preko 20 miliona ljudi izađe iz siromaštva
- [1] Na nivou EU-27 muškarci već sada ostvaruju ovaj cilj. Problem je u manjoj stopi zaposlenosti žena – oko 62%.
 - [2] Trenutno svega 10% regiona u EU dostiže taj cilj. Inače isti (neostvareni) cilj je postavljen i Lisabonskom strategijom.
 - [3] Pri tome treba imati u vidu da je rano napuštanje škole značajno češće kod momaka – oko 16%, nego kod djevojaka – 12% .
 - [4] Već sada su žene značajno bliže ostvarivanju tog cilja nego muškarci – 37% naspram 30%.

7 ključnih inicijativa Evropa 2020

1. Unija inovacija
2. Mladi u pokretu
3. Digitalna agenda za Evropu
4. Efikasna upotreba evropskih resursa
5. Industrijska politika u eri globalizacije
6. Agenda za nove vještine za nove poslove
7. Evropska platforma protiv siromaštva

4. Instrumenti kohezije politike u MFF 2014-2020

- **Evropski fond za regionalni razvoj (ERDF),**
- **Evropski socijalni fond (ESF),**
- **Kohezioni fond (ispod 90%)**
- **Evropski poljoprivredni fond za ruralni razvoj (*European Agriculture fund for Rural Development, EAFRD*),**
- **Evropski fond za pomorstvo i ribarstvo (*EMFF, European Maritime and Fishery Fund*),**
- **Evropska teritorijalna saradnja (ETC)**
- **Evropsko grupisanje teritorijalne saradnje (*EGTC, European Grouping of Territorial Cooperation*).**

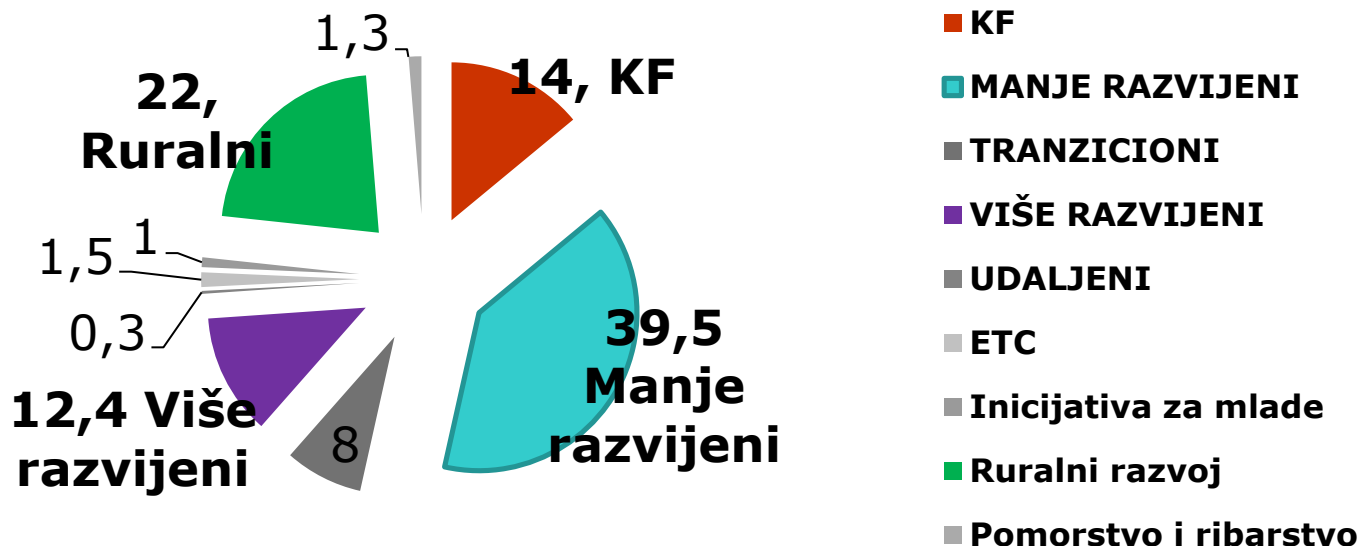
CILJEVI KOHEZIJNE POLITIKE UNIJE

2007 - 2013		2014 - 2020		
Ciljevi	Fondovi i instrumenti	Ciljevi	Kategorija regiona	Fondovi
Konvergencija	ERDF ESF	Investicije u rast i zaposlenost	Manje razvijeni regioni	ERDF ESF
Konvergencija (phasing out)			Tranzicioni regioni	
Regionalna konkurentnost i zapošljavanje (phasing in)				
	KF			KF
Regionalna konkurentnost i zapošljavanje	ERDF ESF		Više razvijeni regioni	ERDF ESF
Evropska teritorijalna saradnja	ERDF	Evropska teritorijalna saradnja		ERDF

CILJEVI KOHEZIONE POLITIKE EU 2014-2020

ostvaruj se preko INSTRUMENTATA KP

KOHEZIONI FOND (ISPOD 90% RAZVIJENOS TI U ODNOSU NA EU PROSJEK)	MANJE RAZVIJENI REGIONI (ISPOD 75% BDP/PC pps)	REGIONI U TRANZICIJI (IZMEĐU 75 I 90% bdp/PC)	VIŠE RAZVIJENI REGIONI (DA BI SVOJIM RAZVOJEM PODSTAKLI NEDOVOLJ NO RAZVIJENE	Outermost and northern sparsely populated regions	EVROPSKA TERITORIJALNA SARADNJA (ETC)		Youth Employment Initiative DODATNA ALOKACIJA	RURALNI RAZVOJ - Rural Developm ent	EMFF /mariti me and fishery fund/	TOTAL
					PREKOGRA NIČNA, CBC	TRANSNAC IONALNA, Transna tional Coopera tion				
63.397	179.349	35.915	56.714	1.555	6.601	2.119	3.211	99.582	5.749	456.296
14%	39%	8%	12,4%	0%	1%	0%	1%	22%	1%	100%

40 mlrd EUR se preusmjerava na Instrument za povezivanje (CEF) ,
Za povezivanje u energetici, transportu i ICT

Geografska pokrivenost podrške

- Svaki evropski region može imati podršku ERDF i ESF!!
- **Najmanje razvijeni regioni** i dalje će ostati prioritet kohezione politike, tj. cilj konvergencije (gdje je GDP/pc manji od 75% prosjeka GDP EU-27) –
- **Tranzicioni regioni** (gdje je GDP/pc između 75% i 90% EU prosjeka)
- **Više razvijeni regioni** (razlozi globalne konkurentnosti ekonomija baziranih na znanju i prelaz na ekonomije koje emituju manje CO₂, staviće fokus kohezione politike i na ove regione, čiji je GDP/pc ispod 90% evropskog prosjeka)
- Dio sredstava (**safety net**) biće obezbijeđen za sve regione koji su bili pod kriterijumima konvergencije u finansijskoj perspektivi do 2013. godine, a čiji je GDP/pc preko 75% evropskog prosjeka.
- **Kohezioni fond**
- **Teritorijalna saradnja**
- **Novi Instrument za povezivanje Evrope** (CEF) 40 mlrd. €.

EVROPSKI FOND ZA REGIONALNI RAZVOJ (ERDF)

- ima za cilj da ojača ekonomsku i socijalu koheziju u EU, ispravljajući neravnoteže među regionima. Sredstvima ERDF-a može da se interveniše u okviru sva tri cilja regionalne politike: konvergencija, regionalna konkurentnost i zapošljavanje i evropska teritorijalna saradnja.
- Finansira se direktna podrška investicijama u preduzeća (posebno MSP) kako bi se stvorila održiva radna mjesta, infrastruktura, posebno u vezi sa istraživanjem i inovacijama, telekomunikacijama, zaštitom životne sredine, energetike i saobraćaja.

EVROPSKI SOCIJALNI FOND (ESF)

- dio je ciljeva konvergencije, regionalne kompetitivnosti i zapošljavanja, kako bi se **povećala zaposlenost i mogućnosti nalaženja posla u okviru EU**.
- Fond pomaže radnicima i preduzećima pružajući programe doživotnog učenja, kreiranjem i širenjem inovativne radne prakse, poboljšavanjem mogućnosti zaposlenja za one koji traže posao, nezaposlene, žene i imigrante, obezbjeđujući socijalnu integraciju ljudi sa posebnim potrebama i boreći se sa diskriminacijom na tržištu rada, kao i učvršćivanjem ljudskog kapitala kroz edukacione reforme i mreže.
- ESF podržava i rodnu ravnopravnost, socijalnu integraciju, borbu protiv diskriminacije prilikom zapošljavanja, jačanje ljudskog kapitala reformom sistema obrazovanja (cjeloživotno učenje), uspostavljanjem mreže obrazovnih institucija.

KOHEZIONI FOND

- je namijenjen **državama članicama čiji je BDP po stanovniku niži od 90% prosjeka Unije**. Cilj mu je da ublaži njihove ekonomske i socijalne nedostatke, kao i da stabilizuje ekonomiju. Podržava akcije u okviru cilja konvergencije i podleže istim pravilima programiranja, upravljanja i monitoringa kao i ESF i ERDF.
- U periodu od 2007-13. KF su koristile: BG, CY, CZ, EE, EL, HU, LT, LV, MT, PL, PT, RO, SK i SI (ES uslovno).
- KF finansira aktivnosti u oblastima saobraćaja, naročito transevropske transportne mreže i zaštite životne sredine, uključujući i energetska efikasnost, korišćenje obnovljivih izvora energije, razvoj železničkog transporta, podrška intermodalnosti, jačanje javnog transporta.
- Važan deo kohezivne politike je saradnja između EK, Evropske investicione bankarske grupe i drugih međunarodnih finansijskih institucija na finansijskom inženjeringu.

EAGGF, EMFF, EGTC

- **Fond za rukovođenje i garancije u poljoprivredi - Odsjek garancija** (*Guarantee Section of the European Agricultural Guidance and Guarantee Fund – EAGGF*) „troši“ najveći dio sredstava namijenjenih za zajedničku poljoprivrednu politiku (CAP).
- To su ujedno najveći rashodi budžeta EU, a najveći dio njih koristi se za garanciju cijena poljoprivrednih proizvoda „domaćim“ proizvođačima.
- **EMFF – European Maritime and Fishery Fund**
- **Evropska grupacija za teritorijalnu povezanost (EGTC -European Groups of Territorial Cooperation]**) je nova mjera kako bi se podstakla saradnja lokalnih i regionalnih interesa na evropskom nivou. Za razliku od prethodnih inicijativa u drugim programskim periodima, EGTC ima pravni identitet

PRINCIPI KORIŠĆENJA STRUKTURNIH FONDOVA

- **Programiranje** – proces izrade višegodišnjih programa trošenja sredstava iz strukturnih fondova u skladu sa definisanim ciljevima i kriterijumima, a unutar unaprijed utvrđenih indikativnih alokacija sredstava za datu državu članicu, kako bi se osigurala koherentnost ulaganja. .
- **Koncentracija** – usmjeravanje fondova tamo gde su najpotrebniji, odnosno njihovo usmjeravanje u ostvarivanje određenog broja unaprijed defnisanih ciljeva i u one regione koji ispunjavaju zadate kriterijume
- **Kofinansiranje** – isto što i princip dodavanja (additionality), podrazumijeva da dio ulaganja u navedene ciljeve dolazi iz domaćih izvora, odnosno da EU sufnansira ulaganja zemlje primaoca
- **Partnerstvo** – podrazumijeva saradnju, odnosno bliske konsultacije između svih nivoa vlasti zemlje članice i Evropske komisije.

Raspodjela sredstava ESF

4 cilja:

1. promocija zapošljavanja i podrška mobilnosti rada;
 2. promocija socijalne inkluzije i borba protiv siromaštva;
 3. investiranje u obrazovanje, vještine i cjeloživotno učenje;
 4. unapređenje institucionalnih kapaciteta za efikasnu javnu administraciju.
- KF će nastaviti da podržava zemlje čiji je BDP-pc ispod 90% prosjeka EU (za saobraćaj, tj. transevropske mreže i životnu sredinu)

- ESF – 25% za manje razvijene, 40% za tranzicione, 52% za više razvijene regione – investiranje u “ljude”
- Da poveća mogućnosti zapošljavanja i obrazovanja

ERDF

- istraživanje, razvoj i inovacije;
- unapređenje pristupa i kvaliteta informacija i komunikacionih tehnologija;
- klimatske promjene i kretanje ka ekonomiji sa manjom emisijom CO₂;
- podrška MSP;
- servisi od opšteg ekonomskog interesa;
- telekomunikacije, energetika i transportna infrastruktura;
- unapređenje institucionalnih kapaciteta i efikasna javna administracija;
- zdravlje, obrazovanje i socijalna infrastruktura;
- održivi urbani razvoj

KF

- **Kohezioni fond** će nastaviti da podržava države članice čiji je GDP/pc ispod 90% evropskog prosjeka, kroz investicije u Trans-evropske mreže (TEN-T) i životnu sredinu. Dio sredstava KF (10 mlrd €) biće namijenjen za investicije u transport kroz novi Instrument za povezivanje Evrope (*Connecting Europe Facility*).

„Globalna Evropa“

- obezbijediće podršku nerazvijenim djelovima svijeta, ali i evropskom susjedstvu, mediteranskim državama i naravno onim državama koje se nalaze u procesu pridruživanja i pristupanja Uniji.
- Kroz **Evropski susjedski i partnerski instrument** (*European Neighbourhood and Partnership Instrument - ENPI*) podržavaju se države Istočne Evrope (koje nijesu obuhvaćene pridruživanjem – Ukrajina, Moldavija, Bjelorusija, ali i Gruzija, Jermenija i Azerbejdžan) i države Sjeverne Afrike, odnosno Unije za Mediteran.
-
- Kroz **Instrument za razvoj i saradnju** EU pomaže najmanje razvijenim zemljama svijeta (*Official Development Assistance, ODA*)
- Instrumen prepristupne podrške **IPA II** -povećanje pomoći zemljama obuhvaćenim procesom proširenja. Za zemlje **Zapadnog Balkana i Tursku** u okviru prepristupnih fondova.

5. Regioni Evropske unije

- 1. Klasifikacija regiona EU**
- 2. Razlike u nivou razvijenosti regiona EU**
- 3. Izazovi regionalne politike u narednom periodu**
 - 3.1. Globalizacija**
 - 3.2. Demografske promjene**
 - 3.3. Klimatske promjene**
 - 3.4. Energetika**

JEDNOOBRAZNA REGIONALNA STATISTIKA

- **EUROSTAT** je sredinom devedesetih uveo nomenklaturu teritorijalnih statističkih jedinica –NUTS
- **NUTS** predstavlja kategorizaciju na bazi objektivnih kriterijuma koji predstavljaju **osnov za dodjelu pomoći (Nomenclature of Territorial Units for Statistics – NUTS)**
- **3 NIVOVA KLASIFIKACIJE**: svaka država članica bila je podijeljena na nekoliko NUTS I regiona; svaki od njih se dijeli na NUTS II regione, koji se opet dijele na NUTS III regione

NUTS nivo / broj stanovnika	Minimum	Maksimum
NUTS 1	3.000.000	7.000.000
Glavni socioekonomski regioni		
NUTS 2	800.000	3.000.000
Osnovni regioni za sprovođenje regionalne politike		
NUTS 3	150.000	800.000
Onoliko mali regioni, za specifične razvojne "dijagnoze"		

NUTS klasifikaciju treba posmatrati kao zajednički imenitelj za prikupljanje, obradu, analizu i diseminaciju kvalitetnih, pravovremenih i nepristrasnih statističkih podataka i informacija, koji se prikupljaju na nivou teritorijalno zaokruženog dijela (regiona), sa skupom karakteristika koje ga čine specifičnim, a sve u cilju dobijanja objektivne slike realne razvijenosti jednog regiona.

Namjena NUTS klasifikacije

- 1. HARMOZACIJA REGIONALNE STATISTIKE EU** -prikupljanje, obradu, analizu i diseminaciju kvalitetnih, pravovremenih i nepristrasnih statističkih podataka i informacija, koji se prikupljaju na nivou teritorijalno zaokruženog dijela (regiona), sa skupom karakteristika koje ga čine specifičnim, a sve u cilju dobijanja objektivne slike realne razvijenosti jednog regiona
- 2. SOCIOEKONOMSKE ANALIZE REGIONA**
- 3. UOBIČAVANJE REGIONALNE POLITIKE EU**

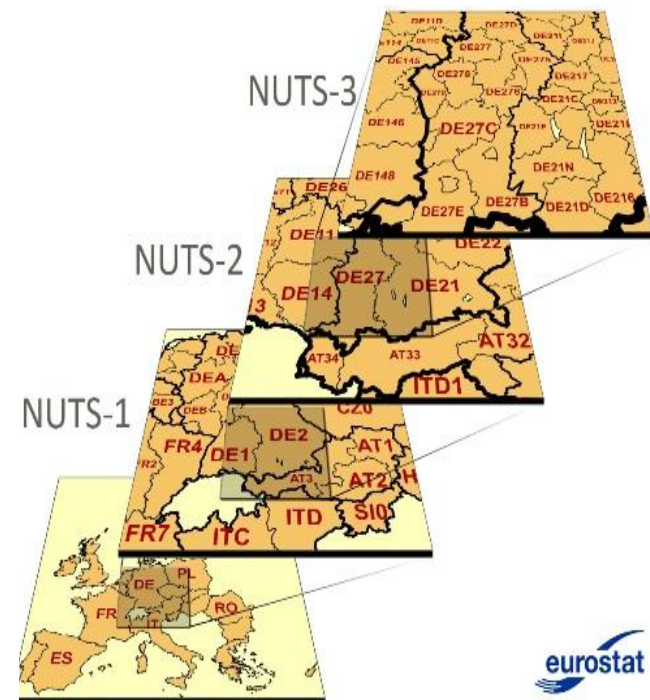
EU NUTS klasifikacija (2013)

- podjela ekonomske teritorije EU -

- Po važećoj NUTS klasifikaciji EU 28 je podijeljena na:
 - **98 regiona NUTS 1 nivoa,**
 - **273 regiona NUTS 2 nivoa i**
 - **1.315 regiona NUTS 3 nivoa.**
- Ispod ove podjele su dva nivoa Lokalnih administrativnih jedinica – **LAU (Local Administrative Units) – za detaljniju analizu.** To su tzv. **Distrikti i Opštine**, i oni **nisu** formalno dio NUTS regulative.
- **LAU 1** definisan je samo za neke zemlje.
- Npr. u **Bugarskoj** - LAU 1 su opštine, a LAU 2 – naseljeno mjesto, dok je NUTS 3 oblast; U **Francuskoj** nivo LAU 1 je kanton, a u **Sloveniji** – Upravna jedinica, dok je LAU 2 u Sloveniji – opština. Donji nivo LAU 2 sastoji se od približno 120.000 opština ili ekvivalentnih jedinica u EU 28.
- **Crna Gora** je NUTS1-NUTS2-NUTS3 – 1. Sa novim opštinama Petnjica i Gusinje, ima 23 opštine (LAU1) i preko 1256 naselja (LAU2). **Makedonija**, takođe zemlja kandidat je NUTS - 1, 1, 8; LAU 1- 84 i LAU 2 -1776.

Veza izmedju NUTS nivoa i nacionalnih administrativnih jedinica (2013)

	Države članice ¹	NUTS 1 ²	NUTS 2 ³	NUTS 3 ⁴	LAU 1	LAU 2
1	BE Belgium	3	11	44		589
2	BG Bulgaria	2	6	28	264	5.329
3	CZ Czech Republic	1	8	14	77	6.251
4	DK Denmark	1	5	11	99	2.143
5	DE Germany	16	38	412	1.344	12.066
6	EE Estonia	1	1	5	15	226
7	IE Ireland	1	2	8	34	3.441
8	EL Greece	4	13	51	1035	6.130
9	ES Spain	7	19	59		8.116
10	FR France	9	26	100	3.786	36.680
11	HR Croatia	1	3	21		546
12	IT Italy	5	21	110		8.094
13	CY Cyprus	1	1	1	6	615
14	LV Latvia	1	1	6		119
15	LT Lithuania	1	1	10	60	518
16	LU Luxembourg	1	1	1	12	116
17	HU Hungary	3	7	20	174	3.154
18	MT Malta	1	1	2	6	68
19	NL Netherlands	4	12	40		418
20	AT Austria	3	9	35		2.357
21	PL Poland	6	16	66	379	2.479
22	PT Portugal	3	7	30	308	4.260
23	RO Romania	4	8	42		3.181
24	SI Slovenia	1	2	12	58	210
25	SK Slovakia	1	4	8	79	2.928
26	FI Finland	2	5	19	71	336
27	SE Sweden	3	8	21		290
28	UK United Kingdom	12	37	139	406	10.310
	Ukupno	98	273	1.315	8.213	120.970

eurostat

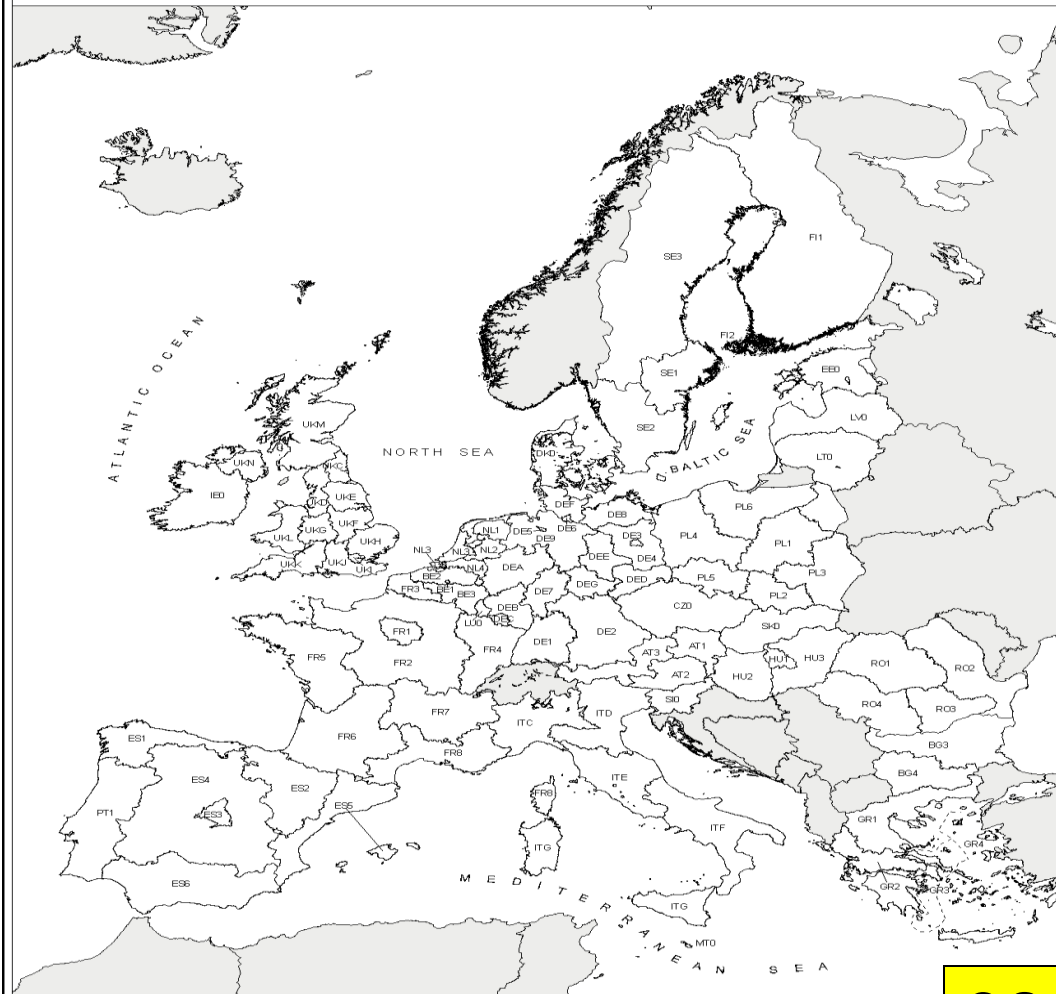
97
271
1315

THE EUROPEAN UNION - National level

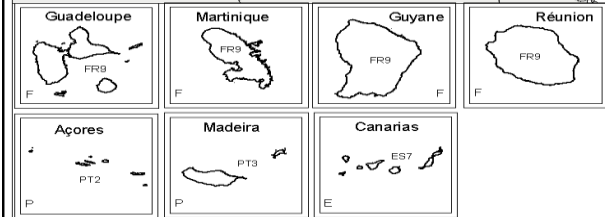

28 država članica EU

THE EUROPEAN UNION - NUTS level 1

98 NUTS 1 regiona u EU (2013)

LEGEND

- National level
- NUTS level 1

0 450 km

- U smislu **populacije najveći regioni**, po nivoima, su sljedeći:
- **na nivou NUTS 1** najveći regioni su u Njemačkoj i Italiji (Nordrhein-Westfalen DE – 18 miliona, Nord-Vest IT – 15 miliona),
- **na nivou NUTS 2**, regioni Ile de France (FR) sa 11 miliona i Lombardia (IT) sa 9 miliona; dok je 14 regiona (uglavnom perifernih regiona ili ostrvskih regiona) sa manje od 300,000 stanovnika, u Austriji, Belgiji i Grčkoj,
- **Na NUTS 3 nivou**, španske provincije Madrid i Barselona, italijanske provincije Milano, Rim i Napulj, njemački grad Berlin i grčki ,Nomos of Attiki, - svi imaju više od 3 miliona stanovnika, dok istovremeno postoji veoma veliki broj regiona u Njemačkoj, Grčkoj, Španiji, Belgiji, Austriji, Velikoj Britaniji i na ostrvu Gozo (Malta), koji imaju manje od 50,000 stanovnika,

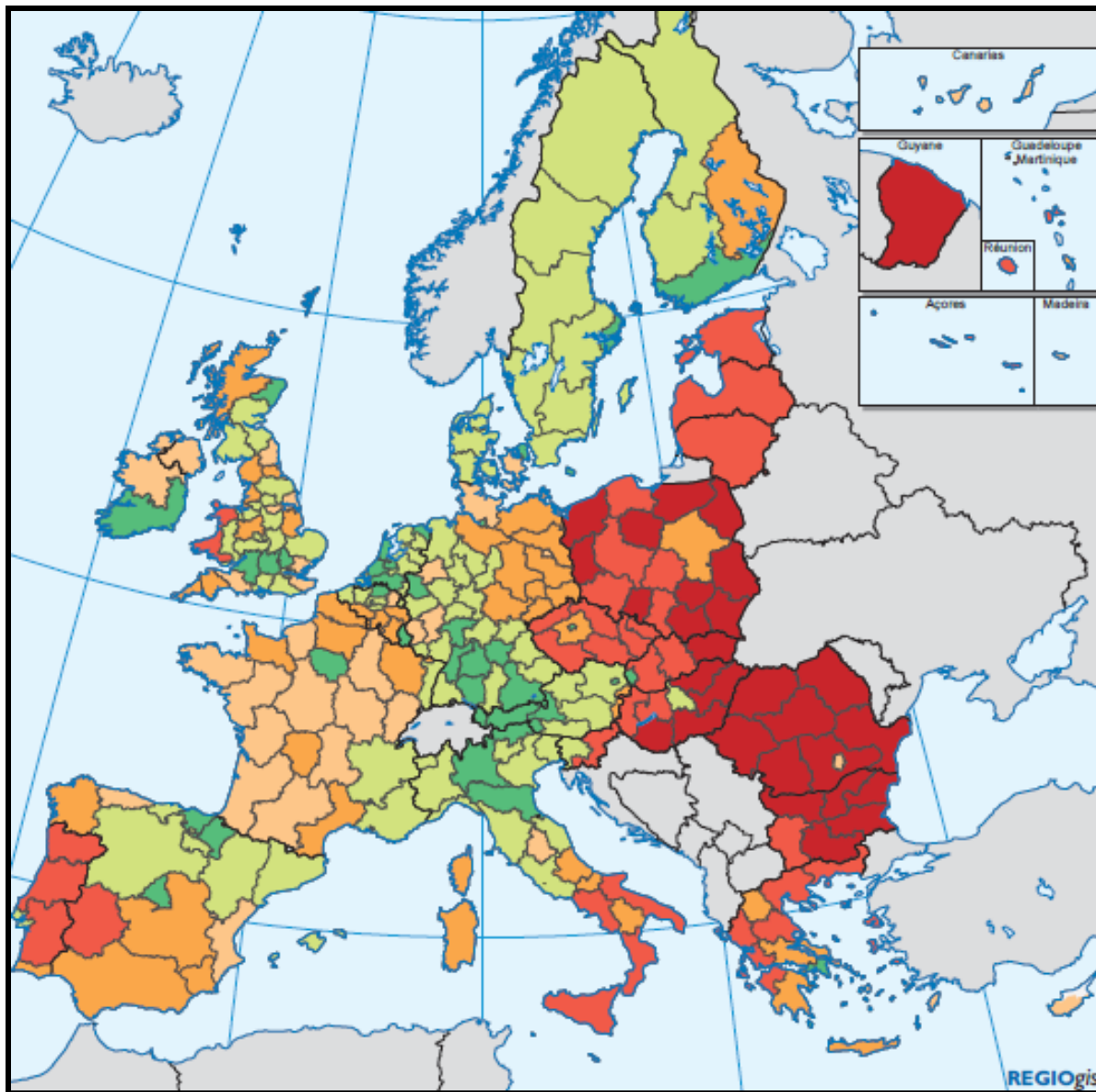
6. Razlike u nivou razvijenosti regiona i država članica EU

- **GRUPISANJE DRŽAVA ČLANICA PO DINAMICI PROŠIRENJA:**
- **EU 15** – države članice EU do petog proširenja (tzv. stare države članice), BE, DK, DE, IE, EL, ES, FR, IT, LU, NL, AT, PT, FI, SE, UK;
- **EU-10** – deset država V proširenja koje su se pridružile EU maja 2004.godine: CZ, EE, CY, LV, LT, HU, MT, PL, SI, SK;
- **EU-12** – dvanest države V proširenja (uključuju i Rumuniju i Bugarsku, koje su pristupile 2007.godine)
- **EU-13 – nove države članice, sa Hrvatskom !**
- **GEOGRAFSKO GRUPISANJE DRŽAVA ČLANICA:**
- Centralne i istočne države članice: EE, LV, LT, PL, SK, CZ, SI, HU, RO; BG (10)
- Južne države članice: PT, ES, IT, EL, MT, CY (6)
- Zapadne države članice: EU-15;
- Nordijske države članice: SE, DK, FI (3)
- Baltičke države članice: EE, LV, LT (3)
- Benelux: BE, NL, LU (3)
- **GRUPISANJE DRŽAVA ČLANICA PO NIVOU RAZVIJENOSTI:**
 - **Manje razvijene države članice:** BG, RO, PL, LV, LT, HU, EE, SK – GDP/pc ispod 75% EU prosjeka;
 - **Srednje razvijene države članice:** PT, MT, CZ, SI, EL, CY – GDP/pc između 75-100% EU prosjeka;
 - **Visoko razvijene države članice:** IT, ES, FR, BE, DE, UK, FI, SE, DK, AT, NL, IE, LU – GDP/pc preko EU prosjeka;
- **SPECIFIČNI REGIONI – regioni metropole, planinski regioni, ostrvski regioni, rijetko naseljena područja, granični regioni**

Razlike u nivou razvijenosti regiona EU i dalje su prisutne (npr. stanje 2007)

- **Razlike izmedju regiona u EU:** Prosjek BDP/pc kreće se od 24% prosjeka **EU27** u sjeveroistočnoj Rumuniji, do 303% prosjeka EU27 u Londonu, odnosno **12,5:1**. Luksemburg sa 264%, odnosno Brisel sa 241%, se nalaze na drugom, odnosno na trećem mjestu, dok Hamburg sa 202% i Beč sa 178%, zauzimaju treće i četvrto mjesto na listi razvijeni regiona.
- **Najrazvijeniji regioni** su locirani u južnoj Njemačkoj, južnoj V. Britaniji, sjevernoj Italiji i Belgiji, Luksemburgu, Holandiji, Irskoj i Skandinaviji. Glavni gradovi – Madrid, Pariz i Prag, takodje pripadaju ovoj kategoriji.
- S druge strane, **ekonomski najnerazvijeniji regioni** su regioni u južnoj i zapadnoj periferiji EU, istočna Njemačka i nove države članice.

GDP/per capita (PPS) in EU regions in 2007

**VELIKI EKONOMSKI DISPARITETI
I DALJE POSTOJE IZMEĐU
EU REGIONA**

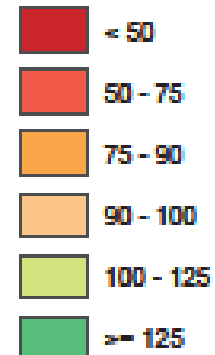
**SLIKA PRIKAZUJE NIVO NUTS 2,
GDJE SU
REGIONI GRUPISANI U CJELINE OD
800.000 DO 3.000.000
MILIONA STANOVNIKA PO REGIONU**

**SMANJENJE REGIONALNIH
RAZLIKA ZNAČI
VIŠE INVESTICIJA U**

**-INFRASTRUKTURU
-INOVACIJE
-RAZVOJ INSTITUCIJA**

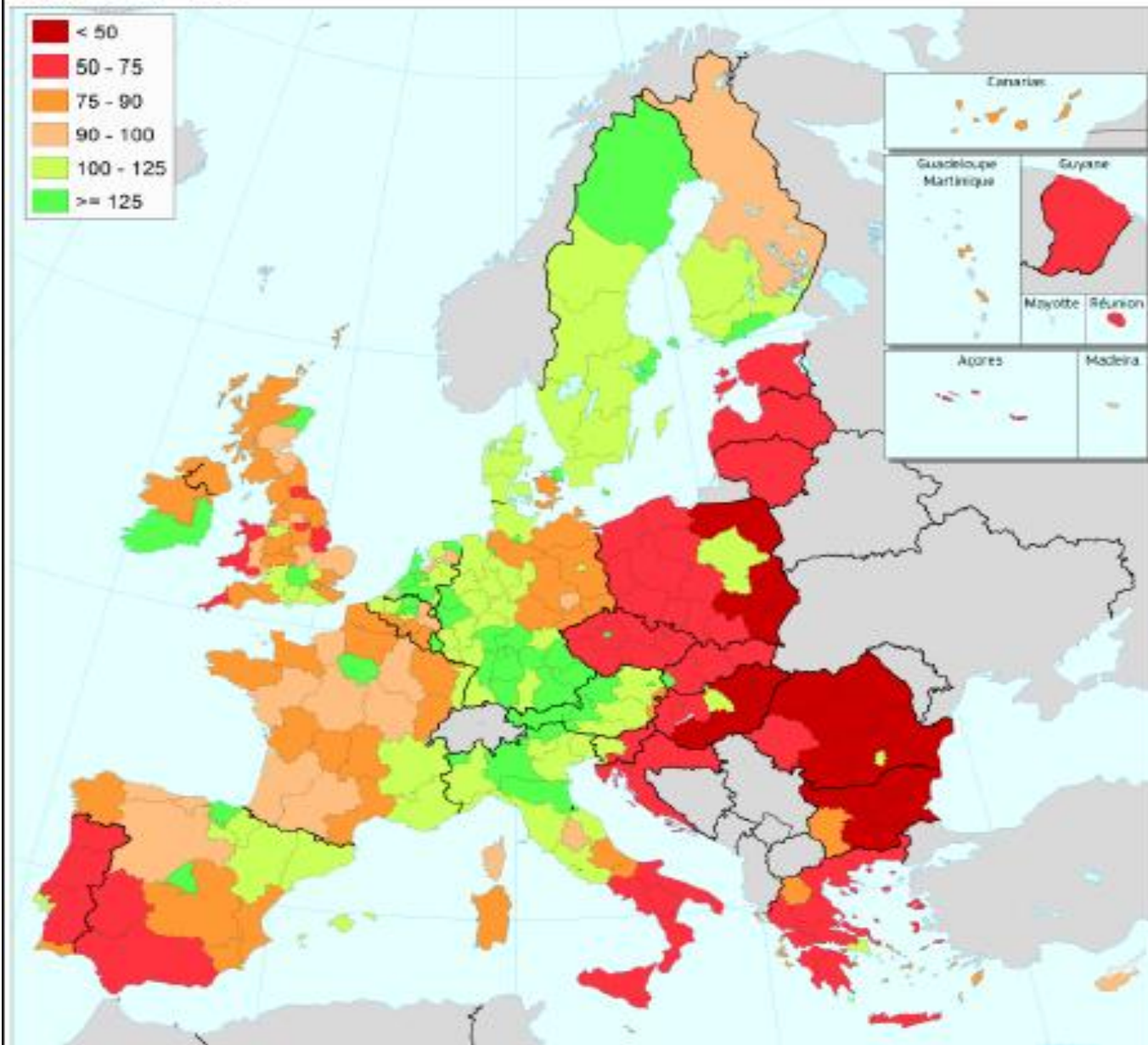
Legend:

Index, EU-27 = 100

GDP per head (pps), 2011

Index, EU28 = 100

Razvojna strategije Evropa 2020 i EST kohezija

- **Ekonomska i socijalna kohezija** se fokusiraj na regionalne disparitete u konkurentnosti u na ukupno blagostanje
- **Teritorijalna kohezija** potencira:
 1. značaj pristupa servisima od opšteg interesa (obrazovanje, zdravstvena zaštita, komercijalni, finansijski i ostali poslovni servisi; posebni regioni – rijetko naseljeni i udaljeni;)
 2. održivi razvoj
 3. “funktionalnu geografiju” (fleksibilno grupisanje regiona)
 4. teritorijalnu analizu (dubinsku), za bolje definisanje specifičnosti pojedinih regija

Granični regioni

- Regioni na unutrašnjim i spoljnim granicama EU, regioni udaljeni 150 km od obale nacionalne teritorije i regioni koji graniče sa EFTA zemljama, U ovu kategoriju spadaju i regioni koji graniče sa ENPI zemljama (Neighbourhood and Partnership Instrument – Ukrajina, Moldavija, Gruzija) i IPA zemljama (Zapadni Balkan i Turska),

7. Izazovi regionalne politike EU u narednom periodu

- a) **GLOBALIZACIJA:** južni i jugoistočni regioni su naročito izloženi (gdje su radno intenzivni sektori sa niže kvalifikovanom radnom snagom), neophodna su strukturna prilagođavanja
 - regioni Metropole će lakše odgovoriti na izazove globalizacije
 - EU je uvela praćenje Indeksa ranjivosti na efekte globalizacije
- a) **DEMOGRAFSKE PROMJENE:** velike razlike širom Evrope, starenje populacije u dugom roku, posebno u starim državama članicama
 - smanjenje radno sposobnog stanovništva, starenje populacije, smanjenje prirodnog priraštaja. Do 2050. očekuje se da će biti 48 mil stanovnika manje u dobu 15-64, i 58 mil ljudi više u dobu preko 65; što sve veoma negativno utiče na privredni rast
- a) **KLIMATSKE PROMJENE:** rast prosječne temperature, promjene u količini padavina, porast nivoa mora i sa njim povezane erozije priobalnog područja. TO dalje znači porast prirodnih nepogoda (oluje, pljuskovi, poplave, visoke ljetnje temperature) - južna Evropa je najugroženija - Indeks ranjivosti na klimatske promjene
 - gotovo 1/3 stanovnika EU živi u regijama koji su izloženi efektima klimatskih promjena (povećanim)
- a) **ENERGETIKA:** kontinuirano raste zavisnost od uvoza fosilnih goriva u Evropu; visoke cijene energenata; uvođenje OIE i EE; diversifikovan uticaj, prisutan model tzv. centar—periferija ;
Najviše ugroženi PERIFERNI REGIONI (JIE), manje centralni locirani regioni, a najmanje ugroženi u sjevernoj i zapadnoj Evropi

Budućnost regionalne politike

- **Globalizacija, demografske promjene, klimatske promjene i energetska izazovi** utiću u manjoj ili većoj mjeri – na svaki evropski region;
- **Ako ukrstimo sva 4 faktora, dobijamo mapu EU regiona, koji se klasiraju po snazi uticaja navedenih faktora na budući razvoj;**
- **Kumulativno – najugroženiji su regioni Južne Evrope i obalnog pojasa, kao i dio Centralne Evrope;**
- **Novi faktori rizika – ekonomska kriza i prezaduženost!**
- **Manje ranjivo geografsko “srce” Evrope i Sjever**
- **REFORMA REGIONALNE POLITIKE:** buduća kohezijska politika mora da ispuni sljedeće zahtjeve: usvajanje jasnog strateškog koncepta kroz koncentraciju na nekoliko ključnih prioriteta (**INOVACIJE, KLIMATSKE PROMJENE, MIGRACIJE, DJECA, STRUCNO ZNANJE, STARENJE**), jasno definisanje ciljeva i rezultata, snaženje potencijala, korisnika sredstava, jačanje kapaciteta EK i podsticanje široke debate i političkog kompromisa o kohezijskoj politici.